

שלושה דורות ברפת ניסנבאום

יוסי מלול - משק הבקר והחלב

יעל ניסנבאום מיקנעם המושבה קרוצה מחומר מיוחד, נולדה בארץ. במושב בעמק, גידלה משפחה, ילדים, נכדים ונינות ועדיין חולבת בכל יום, פעמיים ביום. שומרת על מצב רוח מרום וקמה בשמחה רבה לעבודה. כיום היא בת 80 וזה עבר מהר-כולנו מאחלים לה עוד שנים של בריאות ועשייה

ההורים רצו שהזוג יתגורר לידם באזור חיפה והצפון וליקנעם המושבה הגיעו במקרה, כי היה שם בית פנוי ואליו עברו, לאחר חתונתם באפריל 1947.

בנינו רפת קטנטנות ל-3 פרות ואחר כך הגדלנו ל-8, ל-15 והכול בטלאים. החליבה הייתה כמובן, בידיים. בהמשך, עברנו לחליבה לכד נייד, עם מכונה אחת שעברה מכרה לפרה, עלינו ל-25 פרות והשארנו את המבנים הישנים לעגלות

קראנו ושמענו שבתחילה לא הייתה הדרך קלה, כלל ועיקר. החיים בארץ ובהתיישבות, בטרם קום המדינה, היו קשים מאוד - בעיות פרנסה, תעסוקה, ביטחון ובנייה חדשה.

גם יעל ידעה את הקשיים, כאחת הבנות הראשונות של מושב תל עדשים בלב עמק יזרעאל המערבי, נולדה לתוך הרפת וגדלה באווירה חקלאית - "קודם בנו רפת ואחר כך בית". יעל לא הוגדרה כ"בן ממשיך" במשק ההורים וכך יצאה החוצה לחפש את דרכה. עברה הכשרה במושב רמות נפתלי ושם הכירה את יוסי בעלה לעתיד.

יעל ואביטל הנכד

ילדים וכולם גדלו ברפת, שיווקנו את החלב לתנובה, תחילה עם הכדים הגדולים והכבדים. הייתה מחלבה בכפר והבאנו חלב חם שהתקרר במחלבה.

בתחילה, כמעט 90% מחברי המושב היו רפתנים וגם ירקנים. בנינו רפת קטנטונת ל-3 פרות ואחר כך הגדלנו ל-8, ל-15 והכול בטלאים. החליבה הייתה כמובן, בידיים. בהמשך, עברנו לחליבה לכד נייד, עם מכונה אחת שעברה מפרה לפרה, עלינו ל-25 פרות והשארנו את המבנים הישנים לעגלות. הגדלנו לפי התשלומים שקיבלנו, כי פחדנו להיכנס לחובות לקחנו הלוואה והתקדמנו לפי היכולת."

איך הצלחתם לשמור על הילדים ברפת?

"הילדים גדלו ברפת וכל החיים סבבו סביב הפרות והרפת. יוסי רצה לבנות רפת גדולה וכל העודפים מהירקות הלכו לרפת - הכול קופה אחת.

העבודה ברפת קשה, זה כובל ומחייב המשכיות הדורות אם רוצים לשמור על הפרנסה ועל דרך החיים. יורם הוא הבן הממשיך שנשאר ברפת ו**אביטל** הנכד שגם הוא עובד ברפת, הוא בנה של איה, הבת שכלל לא עבדה ברפת."

הבן יורם שקט ומקשיב לסיפוריה של אימו, בשבילו הדברים ברורים לגמרי: "חזרתי מהצבא ישר לרפת, זה היה מובן מאליי שנשארים ברפת, העבודה שוחקת כל הזמן. הענף יציב בכל השנים, אבל בלי רווחים גדולים."

שלושת הדורות ברפת המשפחתית

"קנינו משק שכלל בית וחמישה דונם. הבית היה בנוי באמצע החלקה והתכנית הייתה שממשק של 6 פרות, 100 עופות ומגרש ירקות על 5 דונם, אפשר לחיות בכבוד. לא הספיקו להוציא כלום ויוסי התגייס למלחמת השחרור, היה בצבא במשך שנה וחצי וליעל היה קשה מאוד.

איך הייתה ההתחלה ברפת ביקנעם?

"ההורים היו רפתנים בתל עדשים, קיבלנו מהם מבכירה וקנינו עוד אחת, עיבדנו כרם של חמישה דונם ענבים וכך בנינו את המשק. ילדנו

יקנעם המושבה אינה שייכת לתנועת המושבים אלא לתנועת האיחוד החקלאי. היא הוקמה ב-1936 ומתחילה היו בה בעלי חיים.

חזל שיש לי בשביל מה לקום, זה נותן לי כוח והרגשה טובה. קמה ב-04.30 וחוזרת הביתה בשמונה לקרוא עיתון וההרגשה נהדרת. עם כל זה, עדיין מספיקה לשיעור תנייך, התעמלות ודברים נוספים. העבודה ברפת שומרת לי על הבריאות

יעל חולבת פעמיים ביום ובכל יום

כשבעים פרות שצריכות לפרנס שלוש משפחות

אביטל יעל ויורם במפעל שהוא גם דרך חיים

בכפר, רעש, ריחות, מגיעים תושבים חדשים שרוצים שקט ואיכות חיים, העולם השתנה". אביטל עשה קורס יונקים וכל השנים בביקורת חלב, מתכננים להיכנס בקרוב לעבוד עם "נעה". השנה בגלל הבנייה, לא חרגו בייצור אך לפני שנה הייתה להם חריגה של 40,000 ליטר. לא מוכרים פרות ר"מחזיקים כל זנב" מוכרים דרך בני בקר ויש להם מחמאות חמות לארנון פלך מרמות מנשה. אביטל מזריע לפי תכונות ייצור, האוכל מחולק עם משאית ישירות לאבוס, מרוצים מהבליל, מערכת היחסים עם מרכז המזון טובה וגם בין הרפתנים התקשורת טובה מאוד. הוא מדבר על יעל הסבתא בהערצה רבה - "עשר שנים לא קנתה תרופות כי היא משתמשת בתרופות של הפרות, כל המשחות שהרופא נתן לפרות, שימשו גם אותה ועזרו בהבראתה" יעל מסכמת בחיך רחב: "עברתי הרבה שנים טובות ביקנעם וגם היום כיף לי, הילדים לידי וגם הנכדים ואפילו נינות יש שלוש בסמוך, זו מתנה גדולה לי ולכל המשפחה. התגברתי על המחלות בעזרת העבודה ברפת ואני שמחה על כל יום שניתן לי לעבוד ברפת" ■

לירם שנמצא פה כל הזמן. יש לי ביטוח לאומי ואני לא מושכת שכר מהרפת שעושה לי כיף. שלושת הדורות גרים ביקנעם וזה מביא לי הרבה נחת." בעבר היו 30 רפתות במושבה והמפגש בין כולם היה במחלבה במרכז הכפר. כיום, נשארו 4 רפתות: אנגל, שטראוס, יוסי יוקר וניסנבאום. המכסה היא מכסת אגודה, אנגל ושטראוס הם משקים כפולים וכאשר פרשו יצרנים, מסיבות שונות, האגודה קנתה את המכסה וחילקה בין הנשארים. אביטל, הנכד הגדול, שירת בשריון והשתחרר מהצבא לפני 15 שנה. הוא גילה רצון לעבוד ברפת ובמקום לעבוד בקיבוצים הסמוכים גויס לרפת המשפחתית, אביטל התחתן עם בת הזרוע ויש לו 3 בנות. "כל היום ברפת, עושה שתי חליבות, מעבד קצת גידולי שדה. כל העגלות במושבה משותפות לכל הכפר, יש 100 עגלות ואני מלווה את הגידול. המזריע מגיע ומזריע את כולם ואוכל מקבלים מנהלל רפת משותפת לא הצלחנו להקים, אבל גידול עגלות הצלחנו להרים ביחד. הניסיונות לבנות רפת משותפת נמשכו זמן רב וזה עיבב את הכניסה לרפורמה. הרפת היא מטרד

יורם בן 54 ולו שתי בנות, גדל באווירה חקלאית עם היתרונות וגם עם הדאגות. "הייתי בקורס ברופין, אבל את עיקר הכשרתי עברתי ברפת. זהו ענף שפרנס את חבריו לאורך השנים. היחסים בין האנשים השתנו, ועם זאת, מצליחים לשמור על צביון של יישוב, יש התחשבות הדדית, את החגים עושים במשותף. יקנעם זו מושבה שיש בה הרבה אדמות פרטיות, אין ועדת קבלה וכל אחד מוכר את משקו, כראות עיניו. 66 יחידות משק וחוף מהרפתות, לול אחד ודיר כבשים לבשר, כל השאר אינם עוסקים בחקלאות.

האוכל לפרות זה עולם אחר, היה לנו מרכז מזון של היישוב, היה מחסן תערובות במרכז המושבה, קונים כוספא וסובין, קוצרים בחרמש וחציר זרענו בעצמנו. בשנים האחרונות עברנו למרכז מזון בנהלל שעוזי אנגל מיקנעם מנהל אותו. מכסת חלב כ-600,000 ליטר, כ-70 פרות, שלוש משפחות לא יכולות להתפרנס מרפת כזו."

יעל, איך את צולחת את כל השנים מבלי להישחק בעבודה השגרתית והקשה ברפת?

"היום עולם הרפת אחר לגמרי עם הטכנולוגיה והחידושים. על אף זאת, הידיים נשארו חזקות מהחליבה ואני יכולה לחלוב דלקת בלי בעיה. מזל שיש לי בשביל מה לקום, זה נותן לי כוח והרגשה טובה. קמה ב-04.30 וחוזרת הביתה בשמונה לקרוא עיתון וההרגשה נהדרת. עם כל זה, עדיין מספיקה לשיעור תנ"ך, התעמלות ודברים נוספים. העבודה ברפת שומרת לי על הבריאות וזו הנאה גדולה ובשבילי זה ממש בילוי חיובי."

שלושה דורות ברפת זו בוודאי, משימה לא פשוטה לגשר על הפער בין הדורות, כל אחד מושך לכוון אחר

"משתדלים להסתדר שלושתנו, זה לא קל, אני מגשרת ברוח טובה, כי יש שלוש השקפות עולם. אנחנו עושים ברפת מה שמוסכם על שלושתנו. הרפת רשומה על שמי, יוסי נפטר לפני 10 שנים וכולם יודעים שהרפת עוברת